

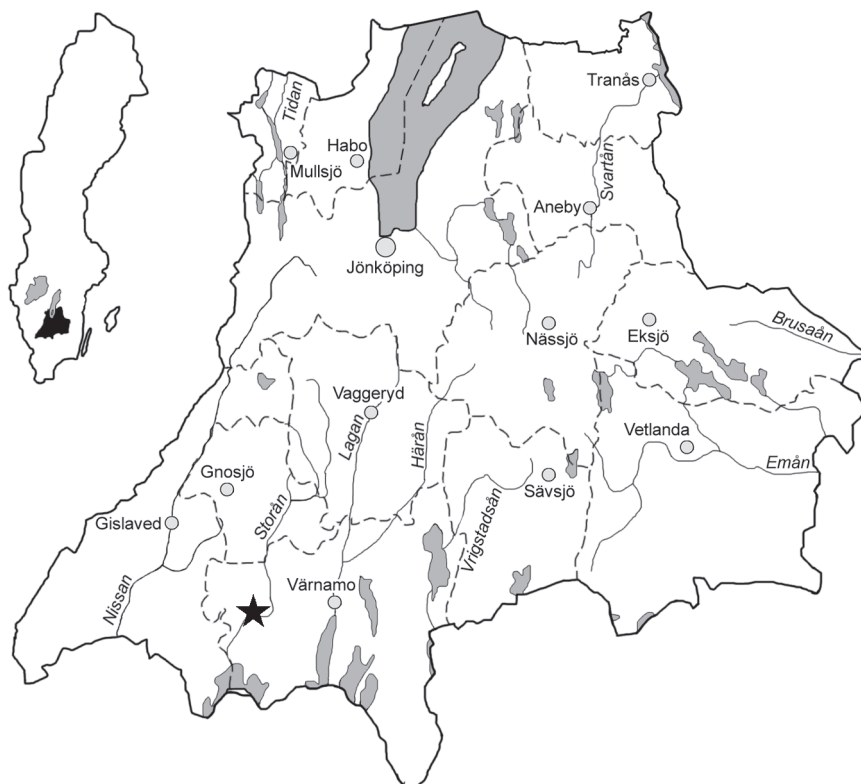
Bredaryds kyrka

Antikvarisk medverkan i samband med
ommålningsarbeten.

*Bredaryds socken i Värnamo kommun,
Jönköpings län, Växjö stift*

Rapport och foto: Anders Franzén
Grafisk mall: Anna Stålhammar
Tryck: Arkitektkopia, Jönköping

Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping
Tel: 036-30 18 00
E-post: info@jkpglm.se
www.jkpglm.se

Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor är återgivna enligt tillstånd:
© Lantmäteriet. Ärende nr MS2007/04833.

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2014

JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM

ANTI KVARI SK MEDVERKAN

1. ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Antikvarisk medverkan Anders Franzén	Rapportförfattare Anders Franzén	Dnr. 154/14	Lst dnr	Slutbesiktning utförd 2/10 2014
Fastighetsbeteckning/Populärnamn Bredaryds kyrka		Beslut enligt ☒ Lagen om kulturminnen m.m. ☐ Förordningen om bidrag till kulturmiljövård ☐ Plan- och bygglagen		
Län Jönköpings	Kommun Värnamo			
Stadsdel/Trakt	Socken/Församling Bredaryd	Fastighetsägare/Adressuppgifter BREDARYDS PASTORAT		
Ekonomisk karta	Koordinat x	Koordinat y	Kyrkvägen 8 330 10 BREDARYD	

2. BAKGRUND (bakgrundsbeskrivning, historik)

Bredaryds kyrka uppfördes 1860-63 efter ritningar upprättade av arkitekt Emil Viktor Langlet, Överintendentsämbetet, med Voxtorps kyrka som förebild. Upphovsman bakom ritningarna till Voxtorps kyrka var en byggmästare Berntsson. Byggmästare för Bredaryds kyrka var en av de välrenommerade murarmästarna från Sandhult i Västergötland, Elias Pettersson. Kyrkan är välhållen i sin nyklassicistiska utformning med odekorerade fasadytor, stora fönsteröppningar med enkla släta omfattningar samt portaler med entablement uppburna av pilastrar. Mot de vita fasaderna står en kraftig profilerad taklist i mörkt grå marmorering. Västtornets lanternin, vilken ursprungligen var öppen, fick sin nuvarande färgsättning med ljus grå väggfält, mörkt grå och engelskt röda detaljer 1987.

Lanterninen som byggdes av snickaremästare Bengt Andersson i Villstad var ursprungligen öppen. Den har senare inglasats med blyspröjsade fönster. Under sent 1800-tal anger äldre svart vita foton att kyrkan hade en färgsättning med väggfält och fönstersnickerier i mättade färgtoner samt ljusare fönsteromfattningar och hörnkedjor. Vid en yttre renovering 1926 återfick kyrkan en nyklassicistisk färgsättning i vitt. Lanterninen målades vid tillfället i ljusgråa väggfält och vita listverk. År 1950 målades hela lanterninen vit med blyvitt som pigment. Vid den senaste utvändiga ommålningen av kyrkan 1987 togs långhusets, korets och tornets ursprungliga marmorerade takfris fram av konservator. Samtidigt fick lanterninen sina nuvarande kulörer, d v s mörkgrå takfris, ljusgråa väggfält och listverk och engelskt röda tandsnittsfriser. Huruvida denna färgsättning är fastställd genom analys av äldre färgskikt är oklart.

Kyrkorummet har två ingångar, i väster via vapenhus och vindfång och i söder via mittport. Mellan predikstol och kor finns en dörr till sakristian. Interiören har bevarat sin ursprungliga ljusa rymd och stramhet. I väster finns en orgelläktare med indragen underbyggnad från 1979. Läktaren bärs upp av kolonner. De jämna väggarna är slätputsade och avfärgade i en gulbruten kalkfärg. Portarna i väster och söder är tillverkade vid 1955-57 års restaurering i överensstämmelse med ytterdörrarna. Sakristidörren är däremot ursprunglig med kraftiga helfranska fyllningar samt utanpåliggande lås, nyckelplatta och dörring i smide. De profilerade dörrfodren är från byggnadstiden och liksom dörrarna målade i gråa toner. De gråmålade innanfönstren är ospröjsade och tillkom på 1930-talet. Korets innanfönster försågs med blyspröjsar och tonat antikglas 1955-57.

3. ÅTGÄRD

Period/år	Arkitekt	Entreprenör/Hantverkare	Byggherre
Sommaren 2014	BSV arkitekter & ingenjörer AB	Smålands Måleri AB, Värnamo respektive egen regi	Bredaryds pastorat
Berörd byggnadsdel	Tillstånd före renovering	Vidtagna åtgärder (med angivande av material, metoder, avvikelser från program)	
Kyrkans innerbågar	Fönstrens innerbågar har viss flagnig och är i behov av ommålning.	Fönstren rengjordes, skrapades lätt och målades med linolfjärg i befintlig kulör.	
Sydfasadens ytterbågar	Sydfasadens fönster har ytterbågar med hade viss flagnig och de är i	Fönstren rengjordes, skrapades lätt och målades med linolfjärg i befintlig kulör.	

	behov av ommålning.	Mindre putspartier kring fönstren kompletteringsmålades med kalkfärg.
Dörrar i sakristian	Dörrarna i sakristian har såväl slätmålning (dörren mot kyrkorummet) som ådringsmålning (ytterdörrar och dörr mot predikstol). Ytorna har viss flagnings och är i behov av ommålning.	Dörrsnickerierna rengjordes, skrapades lätt, spacklades och målades med linoljefärg i befintlig kulör.
Dörrar i den södra fasaden	Ingången i sydfasaden har dubbla pardörrar med slätmålning i två olika kulörer. Ytorna har viss flagnings och är i behov av ommålning.	Dörrsnickerierna rengjordes, skrapades lätt, spacklades och målades med linoljefärg i befintlig kulör. Arbetet utfördes i egen regi.
Taket under läktaren och läktarkolonnerna	Bräddtaket under läktaren har ljusgrå slätmålning. Ytorna har viss flagnings och är i behov av ommålning. Kolonnerna har sprickor och där har färgen spjälkat.	Bräddtaket rengjordes, skrapades lätt, spacklades och målades med linoljefärg i befintlig kulör. Vid besiktningen var glansen en aning ojämn, men detta bedöms jämnas ut sig inom kort. Kolonnerna behandlades på samma sätt och här användes NCS S 7010-R90B.
Tornets övre fönster	Två fönster mot väster i tornet har insidor med kraftigt flagnande färg.	Fönstren rengjordes, skrapades och målades med linoljefärg i befintlig kulör.
Ljudluckorna	Ljudluckorna har ett svart, flagnande färgskikt.	Fönstren rengjordes, skrapades och målades med linoljefärg i befintlig kulör. Underlaget är pärlspontpanel på bakre stående bräddor. En del av pärlspontpanelen har bytts ut tidigare. Vid nästa ommålning bör en översyn av spontpanelen åter vara aktuell.
Lanterninens insida och fönster	Lanterninrummet är i huvudsak vitmålat och försett med texten "Ära vare Gud i höjden" målat i svart med schablon ovanför fönstren. Fönstren är blyinfattade och har stormsteg.	Innerväggarna och taket rengjordes, skrapades och målades med linoljefärg i befintlig vit kulör. Den schablonmålade texten kopierades och återmålades i svart som tidigare. Den lilla kulörskillnaden mellan väggarna/karmarna/posterna i vitt och fönsterbågarna i svagt grått bibehölls. Stormstegen var inte ommålade vid slutbesiktningen, men denna åtgärd föreslogs. Generellt gällde att linoljefärg användes vid arbetena. Produktnamnen var Invändig Linoljefärg Matt respektive Linoljefärg Blank och Fabrikatet var Engvall & Claesson. Undantag var målningen av fönster utvändigt då linoljefärg från Tranemo användes samt målningen av kolonnerna där Lady Classic användes samt vid laseringen av vissa dörrar då lasyr (Tinova från Nordsjö) användes. Ovan har angetts NCS-betreckningar när sådana kunnat fastställas. För övrigt hänvisas till materialspecifikationen i bilagan.

4. KOMMENTARER (erfarenheter, kritisk granskning)

Länsmuseets generella synpunkt är att arbetena är väl utförda på ett ur antikvarisk synvinkel tillfredsställande sätt.

Vid slutbesiktningen diskuterades att komplettera lanterninens öppning i golvet, som i dag är försedd med ett galler, med en tätare lucka.

Vidare framhålls att när ljudluckorna målas om nästa gång kan det vara aktuellt att byta rötskadade delar av spontpanelen.

5. BYGGNADSHISTORISKA RÖN / HISTORISKA RÖN (nya upptäckter, datering, ev. kommande publikation)

Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv.

Datum: 20 oktober 2014 Anders Franzén

Ovan: Fönster på sydfasaden inför ommålning.

Ovan till höger: Fönsterinsida inför ommålning.

Nedan: Fönster i tornet inför ommålning.

Nedan till höger: Fönster i lanternin inför ommålning.

Överst till vänster: Parti av lanterninens insida.
 Överst till höger: Lanterninens dekorationsmålning inför ommålning.
 Ovan till vänster: Dörren mellan kyrkorummet och saksristian inför ommålning.
 Ovan till höger: Dubbeldörrarna i sakristians utgång inför ommålning.
 Till vänster: Läktartaket med flagning samt kolonnkapitel inför ommålning.

Ovan: Fönster på sydfasaden efter ommålning.
Till höger: Ommålat fönster.

Ovan: Fönster i tornet efter ommålning.
Till höger: Ommålat fönster i lanterninen.

Ovan: de ommålade ytterdörrarna i sakristian.

Ovan till höger: Ommålad dörr mellan sakristian och kyrkorummet.

Nedan till vänster: Läktartaket och kolonn efter ommålning.

Nederst: Ommålad dekormålning i lanterninen.

Nedan till höger: Ommålad ljudlucka.

Kulör:
 Produkt: Oljefärg V *Linsjöfärg inv.*
 Anm: *Blank Engvall*
 Brytbas: A Burkstl: 0,9 l
 Recept:
 BH 2,3 CH 15,5 RX 5,5
 YX YX

Jehrens Färg, Värnamo
 Tel: 0370-695600
 2014-09-10

Färdig inv.

Kulör:
 Produkt: Oljefärg V *Tranemo*
 Anm: *Linsjöfärg*
 Brytbas: *vit* Burkstl: 0,9 l
 Recept:
 CH 1,5 RX 0,3 YX 3,0

Jehrens Färg, Värnamo
 Tel: 0370-695600
 2014-09-10

Färdig utvändigt

Kulör:
 Produkt: ~~Oljefärg V~~ *Linsjöfärg*
 Anm: *inv. matt*
 Brytbas: A Burkstl: 0,9 l
 Recept:
 CW 9,6 OM 0,8 YX 3,6
 YX YX

Jehrens Färg, Värnamo
 Tel: 0370-695600
 2014-09-10

Tak oregelbundet

Kulör: *Linsjöfärg matt*
 Produkt: ~~Oljefärg V~~ *Grund till*
 Anm: *lasyr*
 Brytbas: *vit* Burkstl: 0,9 l
 Recept:
 CH 1,3 RX 3,5 YX 49,3
 YX YX

Jehrens Färg, Värnamo
 Tel: 0370-695600
 2014-09-10

Kulör: *Linsjöfärg blank*
 Produkt: ~~Oljefärg V~~ *Engvall*
 Anm:
 Brytbas: *vit* Burkstl: 0,9 l
 Recept:
 CH 1,5 CW 20,0 RX 0,2
 WX 50,0 YX 6,0

Jehrens Färg, Värnamo
 Tel: 0370-695600
 2014-09-10

Dör invändigt

JEHRÉNS FÄRG AB
 0370-695600 2014-09-10 09:16
 Produktnamn: LADY CLASSIC 40
 Kulörnamn:
 Kulörkod: S7010-R90B

Kulör ursprung: NCS@©1995/NS4074
 Emballagestorlek: 0.75 L
 Bytes ej!

Blå pelare invändigt
 Dosera med Jotun Colour Manager

Acomix

Specialrecept
 Produkt: *Timra Träd fixett*
 Bas: *BC*
 Antal liter: *1*

2014-09-10
 WO3 3 WR1 1,25
 WW1 2 WY1 1,5
 WZ1 0,5

Orange lasyr

Färgen är specialbruten och kan inte tagas i retur
Jehrens Färg AB
 Tfn: 0370-695600

Acomix

Specialrecept
 Produkt: *Timra Träd fixett*
 Bas: *BC*
 Antal liter: *1*

2014-09-10
 WB3 1 WW1 5
 WZ1 4

Mörkgrå lasyr

Färgen är specialbruten och kan inte tagas i retur
Jehrens Färg AB
 Tfn: 0370-695600

Acomix

Specialrecept
 Produkt: *Timra Träd fixett*
 Bas: *BC*
 Antal liter: *1*

2014-09-10
 WW1 20 WY1 0,5
 WZ1 1,25

Ljusgrå lasyr

Färgen är specialbruten och kan inte tagas i retur
Jehrens Färg AB
 Tfn: 0370-695600

Byggnadsvårdsrapport 2014:43
JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM